

فلسفه همان فلسفه است

همکاران گرامی می‌دانند که مجله رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی، علاوه بر درس قرآن و معارف اسلامی، درس‌های منطق و فلسفه و نیز عربی را هم شامل می‌شود. که البته به علت گستردگی درس قرآن و معارف که در همه دوره‌ها و پایه‌ها و رشته‌های تحصیلی متوسطه دوم حضور دارد، بخش اعظم مقالات مجله، پیرامون این درس می‌باشد. همچنین تعداد زیادی از دبیران قرآن و معارف، به تدریس منطق و فلسفه و عربی نیز اشتغال دارند.

این توضیح مقدماتی را بدان جهت گفتیم که سرمقاله این شماره ویژه درس فلسفه است. کتاب درسی فلسفه یازدهم و دوازدهم در سال ۹۷ و ۹۸ تغییر کرد و پس از یک دوره طولانی حدوداً بیست‌ساله که کتاب‌های فلسفه فقط تغییرات جزئی یافته بودند، به‌طور کلی متحول شد و هم به لحاظ محتوا و هم ساختار، به صورتی جدید عرضه گردید.

جمعی از همکاران گرامی، به خصوص سرگروه‌های استان‌ها در این دو سه ساله تحول، زحماتی را متحمل شدند و در نظرخواهی‌ها شرکت کردند و در رفع کاستی‌های کتاب و ارتقای کیفی آن نقش مؤثری ایفا نمودند. اکنون برای اینکه کتاب‌های جدید به نحو مؤثر و مفید تدوین شوند و درصد قابل قبولی از اهدافی را که در هنگام تدوین کتاب مورد نظر بوده، تحقق یابد، نیازمند توجه به نکاتی است که در این سرمقاله آن‌ها را یادآور می‌شویم:

۱. گرچه فلسفه، همان فلسفه است و درباره هستی و وجود صحبت می‌کند، اما در قالب‌ها و صورت‌های گوناگونی قابل پردازش و عرضه است. یکی از این صورت‌ها، رویکرد یا صورت موضوعی - تاریخی است. در این رویکرد، برخی از مهم‌ترین موضوعات فلسفی در دو بخش اصلی فلسفه، یعنی «معرفت‌شناسی» و «هستی‌شناسی» و نیز در بخش «فلسفه‌های مضاف»، برای آموزش به دانش‌آموزان انتخاب و گزینش شده‌اند و هر موضوع، به ترتیب اولویت موضوعی، در یک یا دو درس ارائه گردیده‌اند. در هر درسی، ابتدا اصل آن موضوع تبیین می‌شود و سپس دیدگاه فلاسفه برجسته با تقدم و تأخر تاریخی، از فیلسوفان یونان باستان و اروپایی جدید تا فلاسفه اسلامی طرح می‌شود و با یکدیگر مقایسه می‌گردد.

۲. کتاب‌های قبل، بیشتر رویکرد تاریخی داشت. کتاب سال یازدهم، فیلسوفان دوره یونان باستان را معرفی می‌کرد و کتاب سال دوازدهم به دیدگاه فلاسفه اسلامی می‌پرداخت. اما رویکرد موضوعی - تاریخی در کتاب‌های جدید سبب شده که نه کتاب یازدهم به فلاسفه یونان اختصاص یابد و نه کتاب دوازدهم فقط به فلاسفه اسلامی بپردازد. ما در هر دو کتاب شاهد ارائه دیدگاه فلسفی مختلف هستیم.

۳. این رویکرد همچنین سبب شده که نام و نظرات بسیاری از فلاسفه که در کتاب‌های فلسفه قبل زمینه طرح نام و نظرات آن‌ها نبود، مطرح شود و دانش‌آموزان با طیف وسیع‌تری از فلاسفه، از جمله با برخی فیلسوفان دوره جدید اروپا، مانند دکارت، کانت و هیوم نیز آشنا گردند. البته این امر سبب شده که دبیران گرامی بار دیگر نظرات فلسفی این فلاسفه را مرور کنند و به بازخوانی مطالب گذشته بپردازند.

۳. نکته مهم در رویکرد آموزشی کتاب جدید این است که زمینه تفلسف و تفکر فلسفی دانش آموزان را فراهم می کند. این رویکرد به دو گونه خود را نشان داده است: یکی در ساختار درس و سازماندهی محتوای آن. از این حیث، تلاش شده که بخشی از محتوای آموزشی هر درس در فعالیت‌هایی که نام‌هایی مانند مقایسه، تطبیق و تفکر دارد قرار گیرد. این فعالیت‌ها که اکثراً باید در داخل کلاس انجام شود، دانش آموزان را به تأمل و همفکری با یکدیگر سوق می دهد و زمینه رشد تفکر فلسفی آن‌ها را فراهم می کند.

گونه‌ای دیگر از این رویکرد، قرار گرفتن نظرات متفاوت چند فیلسوف درباره یک موضوع در کنار هم و دادن فرصت مقایسه و اظهار نظر و داوری به دانش آموزان است. دانش آموزان، با دیدن دو یا چند نظر متفاوت درباره موضوعاتی مانند معنای زندگی، حدود معرفت بشر و توانایی عقل، به طور طبیعی به سمت نوعی داوری و گزینش نظرات سوق پیدا خواهند کرد. البته نحوه تدریس دبیران گرامی در اینجا نقش کلیدی دارد که چگونه با این فعالیت‌ها و این نظرات مختلف در کلاس برخورد کنند و چگونه آن‌ها را تدریس نمایند. نحوه تدریس شما دبیران گرامی است که سبب می شود این رویکرد آموزشی در عمل نیز محقق شود.

۴. اکنون که ما با کتاب‌های جدیدی مواجه هستیم، وجود هماهنگی و وحدت رویه میان همکاران حائز اهمیت فراوان است. در تدریس کتاب‌های قبل، به علت تدریس طولانی مدت کتاب، به طور طبیعی یک نوع هماهنگی و وحدت رویه برقرار شده بود. اما برای کتاب‌های جدید تألیف نیازمند تمهیداتی هستیم تا این وحدت رویه حاصل شود.

یکی از ابزارهای ما در ایجاد این هماهنگی کتاب راهنمای معلم فلسفه است که توسط مؤلفان تألیف شده و محتوای آن در پایگاه دفتر برنامه ریزی و تألیف موجود است و نسخه مکتوب آن نیز وجود دارد. این کتاب چون از طرف مؤلفین تدوین شده، بهترین وسیله برای رفع اختلاف نظرها در مسائل گوناگون مربوط به درس هاست که می تواند فصل الخطاب اختلاف نظرها قرار گیرد. اما چون بسیاری از مسائل و ریزه کاری‌های هنگام تدریس، در کتاب معلم قابل پیش بینی نیست، برای این گونه مسائل، همکاران گرامی می توانند با شماره ۷۰-۸۸۸۳۱۱۶۰ داخلی ۲۴۰ تماس بگیرند.

سرکار خانم دکتر ملکی نیز که کارشناس درس فلسفه و منطق در دفتر برنامه ریزی هستند و در آن دفتر حضور روزانه دارند، پذیرای نظرات شما می باشند.

علاوه بر این، سرکار خانم شجاعی که دبیر فعال درس فلسفه و منطق در استان کرمان هستند و در شبکه‌های اجتماعی با سایر همکاران ارتباط دارند، به همین منظور عضو هیئت تحریریه این مجله شده‌اند تا انتقال دهنده نظرات شما همکاران و رابط میان شما و مؤلفان و مجله باشند.

۵. از همه همکارانی که با روش‌های ابتکاری خود، تدریس موفق‌تری را در کلاس ارائه می کنند، درخواست می کنیم روش‌های تدریس خود را چه در قالب مقاله و چه به شکل ضبط ویدیویی برای ما ارسال کنند تا در اختیار سایر همکاران در نقاط مختلف کشور قرار گیرد.

اگر برای تدریس درس‌ها از محتواهای ابتکاری دیگری، مانند حکایت، شعر، جمله فیلسوفانه و شرح زندگی فیلسوفی استفاده می کنید، همه این موارد را در قالب یک نوشته کوتاه یا مقاله برای درج در مجله ارسال کنید تا به نام شما در مجله چاپ شود و دبیران دیگر نیز از آن بهره ببرند.